

Zbrali in uredili:

Lidia Rupel, Neva Zaghet

Gradivo:

Šolski rhiv

Izvestja srednjih šol s slovenskim učnim jezikom na tržaškem ozemlju

Državni arhiv v Trstu (DAT)

MIBACT-AS-TS

RESP_PROT

0001136 24/03/2016

Cl. 28.28.00/1.11

Nšk OZE

Fond Primorski Dnevnik

Oblikovanje:

Boris Grgič

Prelom in tisk:

Grafica Goriziana - Gorica 2016

Zbornik so finančno podprli:

Questo volume, realizzato in occasione del 70° anniversario del Liceo Scientifico F. Prešeren, è stato pubblicato grazie ai contributi di:

Občina Trst – Comune di Trieste

comune di trieste

Zadružna Kraška banka – Banca Cooperativa del Carso

Sklad – Fondazione CRTrieste

... šola, ki daje
korenine in peruti ...

Predgovor

Ob koncu druge svetovne vojne je kulturno, politično in družbeno življenje Slovencev v Italiji doživelo ponoven razcvet. V središču je bila predvsem reorganizacija šolske mreže s slovenskim učnim jezikom, ki jo je bila izbrisala Gentilejeva reforma (1923). Po vojni so tako ponovno odprle vrata šolske ustanove, ki so obstajale že pred nastopom fašizma, njim pa se je tedaj pridružila novoustanovljena Višja realna gimnazija, ki so jo v poznih 60.letih poimenovali po pesniku Francetu Prešernu. Zbornik obravnava zgodovino šole od leta 1945 do današnjih dni ter postavlja v ospredje predvsem zahtevne razmere, v katerih je Višja realna gimnazija delovala na začetku, saj so bila to leta politične napetosti, družbenih in ideoloških trenj. V šolo so se vpisovali dijaki, ki so prekinili svojo šolsko pot zaradi vojne ali ki so morali ponovno opraviti zaključni državni izpit zaradi raznolikih osebnih razlogov. Tudi šolsko osebje je doživljalo hude čase zaradi neurejenih pogojev za zaposlovanje (staleža še ni bilo), odhoda številnih profesorjev v tujino in pomanjkanja učbenikov v slovenščini. O dogajanju v tistih letih priča dokumentarno gradivo, ki ga hranijo v Državnem arhivu v Trstu in ki nudi veliko iztočnic za raziskovanje.

V naslednjih letih so se razmere nekoliko uredile: dijaki so opravljali običajno pot izobraževanja, Višja realna gimnazija pa jim je od leta 1948 nudila možnost tudi klasične izobrazbe. Šolsko ponudbo so obogatile knjižne, umetnostne in znanstvene zbirke, medtem ko so poučne ekskurzije postale sestavni del didaktične ponudbe. V učnem osebju je bilo tedaj in kasneje veliko profesorjev, ki so s svojim kulturnim in umetniškim delovanjem zaznamovali šolsko življenje in slovensko kulturo nasploh.

Po obdobju študentskih gibanj (v 60. in 70.letih) je šola doživela globoke spremembe, ko je Ministrstvo za šolstvo spodbudilo uvajanje eksperimentalnih dejavnosti, ki so

obogatile predvsem znanstvene in jezikovne predmete tako na znanstveni kot na klasični smeri. Današnja ponudba Liceja Franceta Prešerna obsega znanstveno-fizikalno smer, klasično vzporednico, jezikovni licej in licej uporabnih znanosti. Dijaki sodelujejo pri različnih evropskih projektih in pri šolskih izmenjavah ter poglobljajo študij znanosti in kulture v širokem pomenu besede.

Zbornik predstavlja torej izsek iz bogate zgodovine naše šole, obenem pa nudi vpogled v njeno današnjo formativno ponudbo in razvejano delovanje. Zaradi tega sva gradivo porazdelili po ločenih poglavjih: najprej je oris prehojene poti od povojne dobe do današnjih dni; sledi seznam maturantov od leta 1945 do šolskega leta 2014-15; v nadaljevanju predstavljamo dejavnosti v šolski Vzgojno-izobraževalni ponudbi; v obširnem poglavju je seznam učnega in neučnega osebja v teku 70 let; v sklepnem delu pa objavljamo prispevke dijakov, ki so se najbolj izkazali na šolskem natečaju, ki smo ga razpisali prav ob 70.letnici naše šole.

Gradivo v Zborniku je sad arhivskega raziskovanja in sodelovanja profesorjev, ki so nosilci posameznih dejavnosti: na tem mestu bi se torej radi zahvalili ustanovam in posameznikom, ki so nama svetovali, naju podpirali in za Zbornik tudi zaupali gradivo iz družinskih arhivov.

Najina želja je, da bi Zbornik nudil čim lepši prikaz bogate zgodovine Liceja Franceta Prešerna, predvsem pa bi se radi z njim poklonili vsem tistim, ki so s svojim trudom in prizadevanjem postavili trdne temelje, na katerih je naša šola doživela svoj razcvet in zaradi katerih lahko danes stremi za novimi cilji.

Lidia Rupel in Neva Zaghet

urednici zbornika

Prefazione

All'indomani della fine della Seconda guerra mondiale si ebbe la rinascita culturale, politica e sociale degli Sloveni in Italia: parte fondamentale di quel processo fu la riorganizzazione della rete scolastica con lingua d'insegnamento slovena, cancellata dalla Riforma Gentile nel 1923. Allora furono riaperte le istituzioni scolastiche preesistenti e fu fondato il Liceo scientifico che negli Anni '60 venne intitolato al poeta sloveno France Prešeren. La pubblicazione segue la storia della scuola dal 1945 ai giorni nostri, mettendo in rilievo le difficoltà iniziali dovute all'incerta situazione politica del tempo e alle tensioni ideologiche e sociali, nonché all'iscrizione a scuola di tanti studenti che avevano dovuto interrompere gli studi a causa della guerra o che dovettero sostenere nuovamente l'esame di maturità dopo varie vicissitudini personali. Furono anni difficili anche per il corpo docente a causa delle nomine (che a lungo non ebbero il carattere di ruolo), dei molti insegnanti emigrati all'estero, della mancanza dei libri di testo in sloveno. La documentazione risalente a quei primissimi anni, conservata principalmente presso l'Archivio di Stato di Trieste, offre molti spunti di analisi.

Gli anni seguenti videro la normalizzazione della situazione che si riflesse tanto nella popolazione scolastica del Liceo (con un regolare percorso di istruzione) quanto nello sviluppo dell'offerta scolastica della scuola: nel 1948 venne, infatti, istituita la sezione classica, l'offerta formativa venne arricchita dalle raccolte di libri e di materiale scientifico, mentre le gite e le escursioni divennero parte integrante della didattica. Nel corpo docente furono molte le personalità che per il loro impegno culturale e artistico rivestono ancora oggi un ruolo particolare anche fuori dall'ambiente scolastico.

Dopo le manifestazioni degli Anni '60 e '70 il Liceo conobbe un nuovo impulso a partire dagli Anni '80 con l'entrata in vigore delle nuove sperimentazioni concesse dal Ministero

per la Pubblica Istruzione: nel corso degli anni ne beneficiarono soprattutto le materie scientifiche e linguistiche che interessarono tanto lo Scientifico quanto il Classico.

Il Liceo France Prešeren offre oggi agli studenti quattro percorsi formativi: allo Scientifico e al Classico si sono aggiunti, infatti, anche il Liceo linguistico e il Liceo scientifico-opzione Scienze applicate. Gli studenti vengono coinvolti in progetti di scambi a livello europeo, partecipano a varie manifestazioni nazionali e regionali, approfondiscono lo studio della cultura e delle scienze in senso lato.

La nostra pubblicazione vuole dunque offrire uno spaccato della storia del Liceo scientifico France Prešeren, ma anche dare una panoramica sulla varietà e la ricchezza dell'offerta formativa odierna. Per questo motivo abbiamo suddiviso il materiale in varie sezioni: una prima parte tratta dei primi anni per arrivare alla scuola di oggi; segue l'elenco dei maturandi dal 1945 all'anno scolastico 2014/15; una sezione presenta le varie attività inserite nel Piano dell'offerta formativa; infine, un capitolo a parte è dedicato a tutti gli insegnanti e al personale non docente che si sono avvicendati nel corso degli anni. La parte finale è dedicata agli studenti che si sono particolarmente distinti nel concorso interno, organizzato proprio in occasione del 70° anniversario del nostro Liceo.

La ricerca si basa principalmente sulle fonti d'archivio e sui testi elaborati dai docenti coordinatori dei vari progetti: ci sia consentito esprimere il nostro ringraziamento ai singoli e alle istituzioni che hanno supportato il nostro lavoro offrendoci consigli, precisazioni e anche materiale proveniente dagli archivi di famiglia. Ci auguriamo che questa pubblicazione possa presentare al meglio la ricca storia del nostro Liceo, soprattutto il ruolo avuto dai singoli che col loro impegno hanno posto le basi della nostra scuola e del suo sviluppo nel corso degli anni.

Lidia Rupel e Neva Zaghet

redattrici del volume

...žola, ki daje
korenine in peruti...

Licej ponosno in mladostno praznuje svoj sedemdeseti jubilej.

Sedemdeset let mladih obrazov, zvedavih oči, upov, pričakovanj, naporov in uspehov.

Sedemdeset let nabiranja izkušenj, širjenja obzorij, snovanja kakovostnega in sodobnega izobraževanja, tkanja odnosov, mednarodnih stikov, sodelovanj, kovanja skupnih načrtov, vztrajnega grajenja šolske skupnosti, požrtvovalnega oblikovanja ekipnega duha, iskanja skupnih ciljev in rešitev...

Sedemdeset let liceja v slovenskem jeziku v Italiji.

Zbornik ob sedemdesetletnici liceja Franceta Prešerna zaobjema prikaz dela v preteklih letih, ki so ga pripravili profesorji, sodelavci, bivši in današnji dijaki. Snovali in uredili sta ga ravn. sodelavka prof. Lidia Rupel in prof. Neva Zaghet. Oblikoval ga je naš dolgoletni profesor risanja in zgodovine umetnosti Boris Grgič. Za finančno in organizacijsko plat so po svojih močeh poskrbeli prav vsi v tajništvu z vodjo uprave Vesno Skrlj na čelu. Vsem gre najtoplejša zahvala!

Tiskanje so omogočili sledeči sponzorji: Občina Trst, Zadržna kraška banka in sklad *Fondazione Cassa di Risparmio di Trieste*. Prav prisrčno se jim zahvaljujemo. Nekateri bivši dijaki, ki so dosegli vplivne položaje v omenjenih ustanovah, so se posebej potrudili, da je prišlo do prispevka za naš tiskarski podvig. Hvala prav vsem!

V zadnjih petnajstih letih smo se polagoma odpirali v svet, ne da bi seveda pozabili na svoje dragocene korenine. Vztrajno smo tkali odnose s šolami v Italiji, Sloveniji in različnih evropskih državah. Našim dijakinjam in dijakom smo in še vedno, poleg kakovostnega rednega pouka, nudimo čim več možnosti stika in soočanja s sovrstniki iz različnih držav, s katerimi lahko delijo svoje poglede, izkušnje, pričakovanja. Prepričani smo namreč, da le na tak način lahko vzgajamo in izobražujemo sodobno kultivirane evropske državljane.

Kot primer dobre prakse bi posebej omenila švedsko šolo *Vasaskolan* v mestu Gävle na Švedskem, s katero z izmenjavami in raznimi projekti sodelujemo že dobrih petnajst let. Kar nekaj ravnateljev se je v tem obdobju zvrstilo na tej šoli in vsi so naklonjeno poskrbeli za nadaljevanje sodelovanja z našim licejem. Tudi občinska uprava mesta Gävle vseskozi finančno podpira sodelovanje švedskih dijakov pri omenjeni izmenjavi in redno pošilja svoje funkcionarje, ki pregledujejo, kako je izmenjava urejena.

V zadnjih letih smo tudi utrdili in kakovostno nadgradili odnose z različnimi šolami v Sloveniji, med katerimi bi v prvi vrsti omenila Gimnazijo Vič iz Ljubljane, s katero nas veže že kar nekaj skupnih pobud in sodelovanj. V tem šolskem letu, na primer, smo izpeljali dve dvodnevni izkušnji službenega senčenja (*job shadowing*): najprej so imeli možnost hospitiranja in izmenjave službenih izkušenj profesorji matematike obeh šol, nato so prišli na vrsto profesorji slovenščine, športne vzgoje in obe ravnateljici. Poleg rednega strokovnega izobraževanja je ta oblika izmenjave praktičnih izkušenj izredno dragocena oblika posodabljanja svojega strokovnega znanja.

Ogromno pobud, projektov in dejavnosti smo s skupnimi močmi izvedli na humanističnem in znanstvenem področju, da bi poglobljali in širili znanje v luči krepitve ključnih evropskih kompetenc vseživljenjskega izobraževanja. Marsikatero pobudo smo izpeljali, da bi razpredli in ojačili stike s kulturno in znanstveno bogatim prostorom, v katerem delujemo. Tretji del pričujočega zbornika zaobjema prikaz lepega dela omenjenih pobud.

Za sodelovanja predvsem na mednarodnem področju se moram zahvaliti svoji sodelavki prof. Barbari Lapornik. Mnogo je profesorjev na šoli, ki se stalno trudijo za napredek naše šole in so v teku zadnjih petnajstih let veliko truda in energije vložili v kvalitetno zastavljeni pouk. Poleg rednega dela v razredu so pokazali hvalevredno pripravljenost na sodelovanje v skupno dobro. Marsikdo je na lastne stroške ob službi nadaljeval s strokovnim izobraževanjem in dosegel tudi magistrski oziroma doktorski naziv. Tudi z vašim doprinosom je pouk postal vedno kvalitetnejši in ponudba naše šole v letih tako zanimiva, raznolika in bogata. Najlepša hvala prav vsem!

Marsikateri korak nas seveda še čaka. Marsikaj bi se seveda lahko izboljšalo, dodelalo, nadgradilo in še razvilo. In to nas ne straši!

Pred kratkim izdani zakon št. 107/2015 oziroma t.i. zakon o »dobri šoli« uvaja vrsto novosti in nadgradenj, ki bodo v naslednjih letih tako ali drugače vplivale na razvoj didaktičnega in pedagoškega dela v italijanskem šolstvu. Omenjeni zakon med šolsko osebje vpeljuje pojem »zaslužnosti«. Konec preteklega šolskega leta smo opravili samoevalvacijo, ki je bila sad poglobljene kritične refleksije dela na šoli in osnova za nadaljnje izzive na tem področju. Dejavno smo vključeni v nacionalno preverjanje znanja iz slovenščine in matematike. Prizadevno nadgrajujemo že obstoječe povezave in pripravljamo široko paleto možnosti za obvezno obdobje nabiranja izkušenj v delovnem okolju, ki bo v naslednjih letih zaobjelo celotno šolsko populacijo v trieniju liceja.

Uvedba elektronskega vodenja razrednega dnevnika in redovalnice je seveda prispevala k večji transparentnosti didaktičnega delovanja in omogoča hitrejšo, enostavnejšo, bolj osebno komunikacijo s starši. Tudi računalniki in projektorji v vseh učilnicah so postali koristno pomagalo pri vsakodnevem didaktičnem delu.

Ob vsem tem, kljub naraščajočemu bremenu birokratskega ozadja in želji po prodornejšem stiku ter podpori s strani večjega števila ustanov, z optimizmom pogumno zremo v prihodnost in se po svojih močeh redno opremljamo za osnovanje čim kvalitetnejšega izobraževanja za naše bodoče generacije.

Naša gonilna sila, naš življenjski elan, naš vir navdiha so seveda naši mladi, naši dragoceni dijaki in njihove družine. Odgovorno se zavedamo, da je podpora s strani družin in skupnosti bistvene važnost za osnovanje učeče šolske skupnosti, kjer lahko razvijamo plemenitost duha, kritičnost, omikanost, kulturo, znanost, umetnost in še marsikaj drugega.

Naj naš licej še dolgo daje korenine in peruti bodočim rodovom!

prof. Loredana Guštin
ravnateljica

Misli ob obletnici

Zelo sem počaščen, da smem s tem zapisom obeležiti visoki jubilej Liceja Franceta Prešerna v Trstu in posredno vseh šol s slovenskim učnim jezikom v Italiji. Seveda stvar ni prav preprosta. Pa ne zaradi kake prikrite želje po iskanju izvirnosti, pač pa zato, ker kot bivši dijak tvegam, da bi me pri pisanju zavedlo in da bi prevladali občutki in spomini, katerim se kot načelnik urada za slovenske šole v Italiji enostavno ne smem predati. Pa tudi kot pisec nisem sposoben v pisani besedi združevati racionalno z neracionalnim.

Pri listanju pričujočega zbornika bo bralec takoj zaznal, da je to, česar sam ne bi bil zmožen, pobudnicama, profesoricama Lidiji Rupel in Nevi Zaghet, uspelo do take mere, da je vsem jasno, kako močno so si tega zbornika želeli na Liceju Franceta Prešerna, začevši z ravnateljico Loredano Guštin. Sedaj, ko ga imate v rokah, začevate popotovanje skoči čas in prostor, in sicer vse od prvih povojnih let dalje, ko so bili postavljeni temelji tega, kar je danes slovensko šolstvo v Italiji in katerega bistveni sestavni element ostaja Licej Franceta Prešerna v Trstu.

Zbornik omogoča, da spomine, ki segajo daleč nazaj v čas, ponovno povežemo s tistimi, ki so nam bližji. Pri tem so nam v pomoč slike in besede onih, ki so tiste trenutke doživljali v prvi osebi. Gre za pravo nematerialno dediščino, za gradivo, ki je bilo izbrano s skrbjo in občutljivostjo, s filološko neoporečnostjo in je prežeto s pomenom, ki ga ima poimenovanje Liceja po Francetu Prešernu. To daje publikaciji dodaten naboj. Skratka, zbornik je uspela celota, knjiga, h kateri naj se vrne vsakdo takrat, ko ima pomisleke ali dvome o tem, ali se je še vredno truditi za slovensko šolstvo v Italiji.

Na splošno, če pri branju danega besedila prebiramo besede bolj pozorno, zadobijo le-te globlji pomen in lahko s pomočjo naše domišljije presežejo začetni namen, ki ga ima

v osnovi vsaka pisana beseda. V tem smislu nam pričujoči zbornik dokazuje življenjskost slovenskega šolstva v Italiji ob 70. letnici ponovne vzpostavitve pouka v slovenskem jeziku po koncu druge svetovne vojne. Sicer pa, tudi če za trenutek odmislimo 70. letnico, moramo ugotoviti, da se primorski Slovenci s šolstvom soočamo veliko dlje: na Tržaškem so prve slovenske šole odpirali že proti koncu 18. stoletja, na Goriškem pa takoj za tem, na začetku 19. stoletja. Zbornik je tudi zgodba Trsta po drugi svetovni vojni ter življenja naše mladine. Razgrinja nam pogled na generacije dijakov in profesorjev, ki so si sledile skoraj neopazno, ker smo pač uverjeni, da šola je in mora biti; preko teh nekako vnaprej zapečatenih človeških predsodkov je prevladalo splošno mnenje, da nam za šolo ni treba skrbeti, kot da bi premogla neko transcendentno pomenskost.

Sodobna družba priznava šoli neko temeljno poslanstvo, ki je skoraj *in re ipsa*. Šola je danes steber civilnega vsakdana, nezamenljiva vrednota. Tako vrednoto pa je treba dan za dnem vztrajno gojiti; k temu nas silijo številke, ki odražajo dejansko stanje. Danes se pouka v slovenskem jeziku od Milj do Beneške Slovenije pod okriljem 14 ravnateljstev poslužuje skoraj 4.500 učencev oziroma več, če temu številu dodamo občinske vrtce. Ni treba posebej poudariti zaslužnost tistih, ki so se trudili in dan za dnem gradili tako obsežen manjšinski šolski sistem in ga gradijo še danes, ko se lahko postavlja na državni in celo evropski ravni. In kljub bolj ali manj znanim težavam, ki smo jih dolžni prevzeti, gre moja zahvala prav vsem, tako avtorjem te publikacije kot ostalim, ki se dan za dnem trudite, da bomo šolsko ponudbo v slovenščini ponesli do naslednje okrogle obletnice.

Zato smo dolžni našo šolo dojemati v celotni širši razsežnosti, kot prepoznavno, ranljivo življenjsko potrebo slehernega izmed nas, ki nas jezikovno osvobaja in ozavešča. Alojz Rebula je že v Senčnem plesu takole ugotavljal: »Jezik je življenje samo«.

dr. Igor Giacomini

načelnik Urada za slovenske šole
pri Deželnem šolskem uradu za FJK

Z današnjega zornega kota se verjetno težko zares zavemo, kako pomemben mejnik sta bila pred sedmimi desetletji obnovitev slovenskih šol v Italiji in začetek delovanja Liceja France Prešeren v Trstu. Po obdobju prepovedi in molka slovenskega jezika v šolah na Primorskem se je v ljudeh ponovno obujalo upanje na nove čase, ki bodo prinesli posamezniku in družbi priložnost, da bosta kljub razmejitvam zaživela v povezanem slovenskem kulturnem prostoru jezik in kultura, oba pa v šolah ob novi odraščajoči generaciji pomenila temelj Slovincem v Italiji.

Licej France Prešeren je bil v sedmih desetletjih šola, ki je v svojih različnih in s časom razvijajočih se šolskih usmeritvah združevala, izobraževala in vzgajala predvsem dijake, ki so se po koncu šolanja odločali za nadaljnji študij; njeni maturanti so bili in so uspešni na raznovrstnih univerzitetnih programih in na svojih raznolikih poklicnih poteh. V odraščanju in učenju so jih ob družini spremljali številni profesorji različnih predmetnih področij, podobo šole so sooblikovali ravnatelji, ob njih tudi vsi drugi šolski sodelavci. Mnogi so danes ob proslavljanju jubileja v naših mislih.

Pozornost pa naj bo namenjena tudi vsem, ki so v tem jubilejnem letu na Liceju France Prešeren: nekateri dijaki šolanje šele začenjajo, drugim se bo njihova višješolska pot kmalu sklenila, vsi pa bodo proslavljanje obletnice ohranili v svojem spominu; vse dijake in zaposlene jubilej združuje v njihovem zavedanju, da so del dolge in uspešne zgodbe, ki se iz preteklosti z njihovim šolanjem in delom ozira v prihodnost.

Šola je v desetletjih spreminjala svojo podobo, ponujala novosti, se prilagajala različnim spremembam, a obenem nosila v duši in srcu svoje osnovno poslanstvo; vsi, ki smo s šolo povezani, ji želimo, da bi nadaljevala svojo pot z drznimi sanjami, smelimi načrti in doseženimi cilji.

prof. Andreja Duhovnik Antoni

Zavod RS za šolstvo